

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

Юрій Бідзіля
« 30 » червня

Юрій БІДЗІЛЯ

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Українська мова і література. Зарубіжна література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» (Морфологія. Частина II) для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітньої програми «Українська мова і література. Зарубіжна література».

Розробник: Венжинович Наталія Федорівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри української мови.
Протокол № 12 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри Наталія ВЕНЖИНОВИЧ

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету.
Протокол № 8 від 29 червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	4-й	4-й
	Лекції:	
	32 год	10 год
	Практичні (семінарські):	
	28 год	4 год
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	60 год	76 год
	Індивідуальна робота:	
	-	30 год

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» – засвоїти основні поняття теоретичної та практичної морфології, навчити студентів теоретично осмислювати лінгвістичні явища, спрямувати вивчення явищ морфологічної системи мови на застосування цих знань у закладах загальної середньої освіти, осмислювати граматичні особливості частин мови, систему граматичних значень у кожній із них та засобів їх вираження.

Завдання курсу морфології української мови в **теоретичному** аспекті полягають у лінгводидактичному напрямі з'ясування та засвоєння основних понять і категорій граматики української літературної мови, форм і моделей морфологічної будови, ієрархії мовних одиниць з орієнтуванням на майбутнє навчання учнів загальноосвітньої середньої школи, що **практично** виявляється в таких уміннях: пояснення динаміки лексико-граматичних явищ, аналіз частин мови в різностильових контекстах, нормативне використання морфологічних норм у навчальній діяльності і професійній діяльності майбутніх педагогів.

Відповідно до освітньої програми «Українська мова і література. Зарубіжна література», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) здатність вирішувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання й характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (**ПК**);
- 2) здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (**ЗК 1**);
- 3) здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя (**ЗК 2**);
- 4) здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями (**ЗК 3**);
- 5) здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (**ЗК 5**);
- 6) здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (**ЗК 7**);
- 7) здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків (**ФК 1**);
- 8) здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, зарубіжної літератури, у практиці навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти (**ПК 1**);
- 9) здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах (**ПК 2**);
- 10) здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт (**ПК 3**);
- 11) здатність використовувати сучасні наукові методи філологічних досліджень, добирати, аналізувати, систематизувати й синтезувати фактичний лінгвістичний, літературний матеріал; узагальнювати підсумки виконаного дослідження та формулювати його новизну; оформляти згідно із сучасними вимогами та репрезентувати результати наукового дослідження в усній чи письмовій формі, послуговуючись відповідним термінологічним апаратом (**ПК 8**).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 6 «Вступ до мовознавства»

ОК 11 «Сучасна українська мова» (Морфологія. Частина I)

ОК 23 «Латинська мова».

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова і література. Зарубіжна література» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної галузі.	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Усвідомлює</i> цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.	РН 12
<i>Знає</i> сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та за її межами.	РН 13
<i>Пояснює</i> особливості розвитку української мови і літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; <i>порівнює</i> мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.	РН 14
<i>Володіє</i> комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), <i>здатний</i> удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.	РН 15
<i>Уміє</i> працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН 17
<i>Володіє</i> основами професійної культури, <i>має здатність</i> створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту.	РН 19
<i>Використовує</i> гуманістичний потенціал української мови і літератури, зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	РН 21
<i>Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати</i> теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	РН 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна українська мова»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Знати основні історичні етапи формування і розвитку морфологічних категорій і форм, дискусійні питання класифікації частин мови.	РН 1

Уміти вільно оперувати базовими категоріями та поняттями морфології, робити повний морфологічний аналіз.	РН 5
Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України й вміє запобігати мовному насильству, гарантувати інформаційну безпеку, надавати кваліфіковані та об'єктивні відомості про українську мову, літературу й культуру, сприяти розвитку україністики в Україні та за її межами.	РН 12
Знати сучасні лінгвістичні й дидактичні засади навчання морфології української мови в закладах вищої та середньої освіти, морфологічні норми та особливості використання їх у певному контексті.	РН 13
Пояснювати особливості розвитку української мови і літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; знати твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності.	РН 14
Володіти комунікативною компетентністю з морфології української мови і прагнути удосконалювати й підвищувати власний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.	РН 15
Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими) в галузі морфології вищої та середньої школи, знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.	РН 17
Володіти професійною етикою, мати здатність створювати, редагувати й перекладати тексти фахового змісту українською мовою.	РН 19
Володіти методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; уміти здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів.	РН 20
Використовувати гуманістичний потенціал української мови і літератури, зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.	РН 21
Знати, розуміти й демонструвати здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання морфології української мови для виконання освітньої програми в закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти.	РН 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання навчання з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» є:

- поточний контроль під час вивчення навчальної дисципліни, який проходить в індивідуальній, груповій, фронтальній формі. Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, комп'ютерний і самоконтроль;
- метод підсумкового контролю – іспит, який проводиться в комбінованій формі. Поточний контроль знань та умінь здобувачів із навчальної дисципліни «Сучасна українська мова» охоплює проведення двох модульних контрольних робіт та підсумкового контролю у формі іспиту.

Методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- словесні методи навчання: розповідь, бесіда, лекція; наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні: вправи, тестування тощо;
- за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні);
- за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі) та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми *поточного контролю*: усні відповіді, тестування та письмові домашні, самостійні роботи на практичних заняттях.

Форма *модульного контролю*: підсумковий тематичний контроль через виконання модульної контрольної роботи з тестами, письмовим завданням і усним колоквиумом; проміжний атестаційний контроль, поточний контроль за виконанням індивідуальних робіт, винесених для самостійного опрацювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: *іспит* (комбінована форма) із теоретичними питаннями, письмовим завданням і тестами. Може бути виставлений за результатами балів, набраних здобувачем при поточному контролі на практичних заняттях, тематичному контролі, самостійної, індивідуальної роботи й підсумкової модульної контрольної роботи. Сума балів обраховується в межах 100.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне тестування та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	50	100
10	5	5	10	5	5	10		

T1, T2 ... T12 – теми модулів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне тестування та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	50	100
10	5	5	10	5	5	10		

T1, T2 ... T12 – теми модулів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	7	30	7	30
Комп'ютерне тестування	2	10	2	10

при тематичному оцінюванні				
Письмове завдання при тематичному оцінюванні	2	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Зразок модульної контрольної роботи № 1

1. Усне опитування теоретичних питань 1 модуля – 10 балів.
2. Письмове завдання: зробіть повний морфологічний аналіз **усіх дієслів** поданого речення: *Я чим довше живу, тим глибше переконуюся, що життя пливе повз...* (Р. Федорів) – 10 балів.
3. 30 тестів (30 балів). У тестах подано теоретичні та практичні питання курсу.

Зразок модульної контрольної роботи № 2

1. Усне опитування теоретичних питань 2 модуля – 10 балів.
2. Письмове завдання: зробіть повний морфологічний аналіз підкреслених слів поданих речень: 1. В цьому саду я виросла, і він мене впізнав, хоч довго придивлявся. (Ліна Костенко). 2. Навряд чи десь по інших країнах сівають так гарно й голосно як у нас на Україні (О. Довженко) – (10 балів).
3. 30 тестів 1, 2 і 3 (30 балів). У тестах подано теоретичні та практичні питання курсу.

Оцінка	Критерії оцінювання модульної контрольної роботи
«Відмінно» (45–50 б.)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно володіє науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
«Добре» (37–44 б.)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовує при цьому обов'язкову літературу, володіє науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань він демонструє не достатню глибину матеріалу та аргументації, допускає при цьому деякі незначні помилки.
«Задовільно» (30–36 б.)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює певну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає певні помилки.
«Незадовільно» (0–29 б.)	Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.

За результатами контролю знань здобувачів дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре» та «задовільно». Здобувач вищої освіти має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

Критерії оцінювання курсової роботи

Відповідно до освітньої програми **«Українська мова і література. Зарубіжна література»** з дисципліни **«Сучасна українська мова»** передбачено написання курсової роботи для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.

Під час оцінювання враховуються: дотримання вимог до написання курсових робіт, якість самого наукового дослідження, уміння аргументовано захистити сформульовані положення та висновки.

Критерії оцінювання враховують:

- 1) актуальність обраної теми та ступінь її реалізації;
- 2) чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- 3) повноту охоплення літературних джерел та їх критичного огляду;
- 4) творчий підхід до написання курсової роботи та самостійність викладу матеріалу;
- 5) якість та ґрунтовність наукового, теоретичного, методологічного та практичного аналізу визначеної проблеми;
- 6) логічність та аргументованість отриманих результатів;
- 7) дотримання вимог до оформлення структурних частин курсової роботи;
- 8) змістовність та логічність доповіді здобувача під час захисту про основні результати дослідження;
- 9) правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті.

Оцінка **«відмінно» (90–100 балів)** ставиться здобувачам за умови повного розкриття теми і мети дослідження, дотримання всіх вимог до виконання й оформлення курсової роботи, наявності в ній елементів самостійного наукового аналізу, чіткого формулювання результатів дослідження і логічних висновків, які розкривають поставлені завдання, творчого підходу до висвітлення досліджуваної проблеми, дотримання акуратності в оформленні курсової роботи. Доповідь студента на захисті логічна і змістова, відображає зміст курсової роботи, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні і логічно аргументовані.

Оцінка **«добре» (74–89 балів)** виставляється здобувачеві, тема роботи якого розкрита, але трапляються незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини дослідження, поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо вдало сформульовані результати дослідження й висновки, робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі несистематичні помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти курсової роботи, відповіді на запитання правильні і стислі.

Оцінку **«задовільно» (60–73 бали)** здобувач отримує, якщо недостатньо розкрита тема роботи, її зміст не відповідає цілком меті дослідження, здійснено поверховий аналіз теоретичних засад дослідження, наявний недостатній обсяг фактичного матеріалу, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю, неправильне оформлення курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання правильні і повні.

Оцінку **«незадовільно» (0–59 балів)** ставлять здобувачеві в тому випадку, коли не розкрита тема дослідження, мета і зміст роботи погано пов'язані між собою, відсутній аналіз літературних джерел, переважає описовість і реферативність матеріалу, виконання дослідження має випадковий, несистемний характер, висновки не видаються достовірними, трапляються суттєві огріхи в оформленні курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана, відповіді на запитання комісії неточні або неповні.

Детальні вимоги до курсової роботи з сучасної української мови представлено в праці:

Курсова робота з сучасної української мови та методики викладання української мови: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітніх програм «Українська мова і література. Зарубіжна

література», «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад: Вегеш А.І., Лавер О.В., Філак І.Я. Ужгород, 2023. 41 с.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала ECTS	Диференційована шкала	Недиференційована шкала	Мінімальний бал – максимальний бал
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре		82-89
C	Добре		74-81
D	Задовільно		64-73
E	Задовільно		60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F	Незадовільно		0-34

За результатами модульного контролю визначається підсумкова рейтингова оцінка. Оцінка за іспит визначається залежно від рейтингового балу. Загальна кількість балів, яку може здобути здобувач, – 100 балів. Вони досягаються шляхом сумування результатів оцінок за всі види робіт.

Оцінку **«відмінно» (90-100 балів, А)** заслуговує здобувач, який усебічно, системно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«добре» (82-89 балів, В)** заслуговує здобувач, який повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

Оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує здобувач, який у загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

Оцінку **«задовільно» (64-73 бали, D)** заслуговує здобувач, який знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його в майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на

заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) заслуговує здобувач, який володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання й використання його в майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) виставляється здобувачу, який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «незадовільно» (35 балів, F) виставляється здобувачу, який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення цієї дисципліни.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів і, яким зараховано всі види робіт за цей семестр.

Здобувач вищої освіти, підсумкова рейтингова оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. Інакше здобувач не допускається до складання іспиту і в нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не складати, якщо він успішно пройшов усі модульні контролю та його влаштовує підсумкова модульна оцінка. Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково. Здобувач освіти може підвищити на заліку рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову оцінку, яку він отримав за результатами модульного контролю.

Іспит проходить в усній формі. На іспит виносяться теоретичні, практичні завдання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за іспит заноситься у відомість обліку успішності.

Підсумковий семестровий контроль із дисципліни проводиться у формі екзамену (письмово-усний) із такими видами завдань: 2 теоретичні питання (40 балів), 1 практичне завдання (20 балів), 20 тестів (40 балів).

Зразок екзаменаційного білета

1. Загальна характеристика дієслова як частини мови (20 балів).
2. Прийменник як службова частина мови. Класифікація прийменників за значенням і будовою (20 балів).
3. Зробіть морфологічний аналіз підкреслених слів у поданих реченнях: 1. Так ніхто не кохав, через тисячі літ лиш приходить подібне кохання (В. Сосюра) 2. Ой сонечко ясне, Невже ти втомилось, Чи ти розгнівилось? Іще не лягай! (В. Самійленко) (20 балів).
4. 20 тестів (40 балів). У тестах подано теоретичні та практичні питання курсу.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Дієслово.

Тема 1. Дієслово як частина мови. Обсяг дієслівної лексеми. Предикативні й непередикативні форми дієслова. Інфінітив. Основа теперішнього часу й основа інфінітива. Класи дієслів.

Тема 2. Категорія виду дієслова. Зв'язок категорії виду і часу. Система видових опозицій. Основні значення форм доконаного і недоконаного виду. Одновидові дієслова.

Двовидові дієслова. Засоби вираження видових протиставлень. Перехідні й неперехідні дієслова. Зворотні дієслова.

Тема 3. Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан. Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.

Тема 4. Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм. Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій. Категорія особи дієслів.

Тема 5. Дієвідмінювання дієслів. Установлення дієвідміни за основою теперішнього часу й інфінітива. Дієслово в шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієслова.

Тема 6. Дієприкметник як форма змішаного дієслівно-іменного утворення. Лексико-граматичні ознаки дієприкметникових форм. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на -но, -то. Помилки, пов'язані з уживанням дієприкметників. Дієприкметник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприкметника.

Тема 7. Дієприслівник як проміжний розряд між дієсловом і прислівником. Творення дієприслівників. Уникнення помилок, пов'язаних з уживанням дієприслівників. Дієприслівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприслівника.

Модуль 2. Прислівник. Прийменник. Частки. Вигук.

Тема 8. Визначення прислівника, його граматична своєрідність. Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови.

Тема 9. Явище адвербіалізації. Прислівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.

Тема 10. Прийменники, їх семантика й уживання. Розряди прийменників за значенням і структурою. Типи похідних прийменників. зіставний аспект. Прийменник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз

Тема 11. Сполучники, їх семантика, вживання. Сурядні, підрядні сполучники. Розряди сурядних і підрядних сполучників за значенням. Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені). Сполучники і сполучні слова. Сполучник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз

Тема 12. Частки. Розряди часток за значенням. Функції часток. Словотворчі і формотворчі частки.

Тема 13. Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів. Семантичні групи вигуків.

Тема 14. Розряди вигуків за їх складом і утворенням. Частки у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз. Звуконаслідувальні слова, їх функції і вживання. Відмінність звуконаслідувальних слів від вигуків.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна / заочна				
	усього	у тому числі			
		л	пр	с.р.	ін.р.
Тема 1. Дієслово як частина мови. Обсяг дієслівної лексики. Предикативні й непередикативні форми дієслова. Інфінітив. Основа теперішнього часу й основа інфінітива.	10/11	2/2	2/1	6/8	

Класи дієслів.					
Тема 2. Категорія виду дієслова. Зв'язок категорії виду і часу. Система видових опозицій. Основні значення форм доконаного і недоконаного виду. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова. Засоби вираження видових протиставлень. Перехідні й неперехідні дієслова. Зворотні дієслова.	8/10	2/2	2/-	4/8	
Тема 3. Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан. Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.	10/6	4/-	2/-	4/6	
Тема 4. Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм. Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій. Категорія особи дієслів.	8/8	2/2	2/-	4/6	
Тема 5. Дієвідмінювання дієслів. Установлення дієвідміни за основою теперішнього часу й інфінітива. Дієслово в шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієслова.	8/6	2/-	2/-	4/6	
Тема 6. Дієприкметник як форма змішаного дієслівно-іменного утворення. Лексико-граматичні ознаки дієприкметникових форм. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> . Помилки, пов'язані з уживанням дієприкметників. Дієприкметник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприкметника.	8/7	2/-	2/1	4/6	
Тема 7. Дієприслівник як проміжний розряд між дієсловом і прислівником. Творення дієприслівників. Уникнення помилок, пов'язаних з уживанням дієприслівників. Дієприслівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприслівника.	8/6	2/-	2/-	4/6	
Модульна контрольна робота 1					
Разом за модулем 1	60/54	16/6	14/2	30/46	-
Тема 8. Визначення прислівника, його граматична своєрідність. Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови. Явище адвербіалізації. Прислівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.	12/8	4/1	2/1	6/6	

Тема 9. Явище адвербіалізації. Прислівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.	8/5	2/1	2/-	4/4	
Тема 10. Прийменники, їх семантика й уживання. Розряди прийменників за значенням і структурою. Типи похідних прийменників. Прийменник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.	8/6	2/1	2/1	4/4	
Тема 11. Сполучники, їх семантика, вживання. Сурядні, підрядні сполучники. Розряди сурядних і підрядних сполучників за значенням. Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені). Сполучники і сполучні слова. Сполучник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.	8/5	2/1	2/-	4/4	
Тема 12. Частки. Розряди часток за значенням. Функції часток. Словотворчі і формотворчі частки.	8/4	2/-	2/-	4/4	
Тема 13. Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів. Семантичні групи вигуків.	8/4	2/-	2/-	4/4	
Тема 14. Розряди вигуків за їх складом і утворенням. Морфологічний аналіз. Звуконаслідувальні слова, їх функції і вживання. Відмінність звуконаслідувальних слів від вигуків.	8/4	2/-	2/-	4/4	
Модульна контрольна робота 2					
Разом за модулем 2	60/36	16/4	14/2	30/30	-
Індивідуальна робота					-/30
Разом за семестр	120/120	32/10	28/4	60/76	-/30

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
Модуль 1		
1	Дієслово як частина мови. Обсяг дієслівної лексики. Предикативні й непередикативні форми дієслова. Інфінітив. Основа теперішнього часу й основа інфінітива. Класи дієслів.	2/1
2	Категорія виду дієслова. Зв'язок категорії виду і часу. Система видових опозицій. Основні значення форм доконаного і недоконаного виду. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова. Засоби вираження видових протиставлень. Перехідні й неперехідні дієслова. Зворотні дієслова.	2/-
3	Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан. Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.	2/-
4	Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний,	2/-

	умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм. Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій. Категорія особи дієслів.	
5	Дієвідмінювання дієслів. Установлення дієвідміни за основою теперішнього часу й інфінітива. Дієслово в шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієслова.	2/-
6	Дієприкметник як форма змішаного дієслівно-іменного утворення. Лексико-граматичні ознаки дієприкметникових форм. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> . Помилки, пов'язані з уживанням дієприкметників. Дієприкметник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприкметника.	2/1
7	Дієприслівник як проміжний розряд між дієсловом і прислівником. Творення дієприслівників. Уникнення помилок, пов'язаних з уживанням дієприслівників. Дієприслівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз дієприслівника.	2/-
Разом за 1 модуль		14/2
Модуль 2		
8	Визначення прислівника, його граматична своєрідність. Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники.	2/1
9	Явище адвербіалізації. Прислівник у шкільній лінгводидактиці. Морфологічний аналіз.	2/-
10	Прийменники, їх семантика й уживання. Розряди прийменників за значенням і структурою. Типи похідних прийменників.	2/1
11	Сполучники, їх семантика, вживання. Сурядні, підрядні сполучники. Розряди сурядних і підрядних сполучників за значенням.	2/-
12	Частки. Розряди часток за значенням. Функції часток. Словотворчі і формотворчі частки. Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів. Семантичні групи вигуків.	2/-
13	Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів. Семантичні групи вигуків.	2/-
14	Розряди вигуків за їх складом і утворенням. Морфологічний аналіз. Звуконаслідувальні слова, їх функції і вживання. Відмінність звуконаслідувальних слів від вигуків.	2/-
Разом за 2 модуль		14/2
Разом за семестр		28/4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	(денна/заочна)
1	Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан.	4/6
2	Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого,	4/6

	давноминулого і майбутнього часів.	
3	Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм.	4/6
4	Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій.	2/6
5	Категорія особи дієслів. Дієвідмінювання дієслів.	2/6
6	Дієслова, що не належать до жодної дієвідміни.	2/6
7	Правопис дієслів.	4/6
8	Особливості наголошування дієслів.	2/4
9	Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> .	4/-
10	Морфологічний аналіз дієслова, дієприкметника та дієприслівника.	2/-
	Разом за модуль 1	30/46
	Модуль 2	
11	Емоційно забарвлені прислівники. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови. Явище адвербіалізації.	6/6
12	Типи похідних прийменників.	6/6
13	Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені). Сполучники і сполучні слова.	6/6
14	Правопис сполучників.	6/6
15	Семантичні групи вигуків. Функції вигуків у реченні.	6/6
	Разом за модуль 2	30/30
	Разом за курс	60/76

Крім того, самостійна робота містить ще й такі елементи: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом; опрацювання та підготовку огляду статей, опублікованих у фахових та інших виданнях; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Вивчення синтаксичних функцій фразеологізмів професійно-виробничої сфери на інтегрованих уроках української мови.
2. Використання інноваційних технологій формування та розвитку критичного мислення на уроках української мови.
3. Використання інтерактивних методів на уроках української мови.
4. Використання інтерактивних технологій навчання української мови в середній школі.
5. Використання Інтернет-технологій на уроках та в позакласній роботі з української мови.
6. Використання мемів-аналогій на уроках української мови.
7. Відтворення зовнішнього вигляду людини у фразеологізмах української мови (на матеріалі...).
8. Граматичні засоби стилістики в шкільному курсі української мови.
9. Дискусійні питання класифікації фонем в українській лінгвістиці.
10. Діалектна лексика в закарпатському фольклорі (на матеріалі збірок українських закарпатських пісень).
11. Діалектна лексика в закарпатському фольклорі (на матеріалі збірок українських закарпатських колядок).

12. Діалектна лексика в українських закарпатських казках.
13. Діалектна лексика як дидактичний матеріал на уроках української мови.
14. Елементи нестандартності на уроках української мови як засіб розвитку стійкого пізнавального інтересу.
15. Засоби звукового вираження поетичного мовлення Христини Керити.
16. Засоби передачі чужого мовлення в сучасній українській мові (на матеріалі художнього твору).
17. Застаріла лексика в романі «Посол Урус-Шайтана» / «Чорний вершник» Володимира Малика.
18. Застосування тестових технологій на уроках української мови.
19. Інтерактивні вправи зі стилістики як ефективний спосіб формування комунікативної компетентності
20. Календарно-обрядова лексика в говірці села... (на матеріалі власних записів).
21. Квест як одна з інноваційних форм проведення уроків української мови.
22. Кольористична лексика в художніх текстах І.Чендея (на матеріалі збірки «Калина під снігом»).
23. Компетентісний підхід до навчання в шкільному курсі української мови
24. Лексика весільного обряду в говірці села... (на матеріалі власних записів).
25. Лексика, пов'язана з людиною та її рисами, в говірці с. ... району (на матеріалі власних записів).
26. Лексикографічна компетентність сучасного учня-старшокласника.
27. Лексичні засоби стилістики в шкільному курсі української мови.
28. Лексичні неологізми сучасної української мови.
29. Лінгвістичний аналіз імен (на матеріалі антропонімів села (міста)...).
30. Лінгвістичний аналіз прізвищ (на матеріалі антропонімів села (міста)...).
31. Лінгвістичні ігри на уроках української мови.
32. Літературно-художня антропонімія як дидактичний матеріал для укладання творчих учнівських завдань. Ономастичний простір художнього твору і методика розвитку творчих здібностей учнів.
33. Метод графічної систематизації (хмари слів) на уроках української мови.
34. Методичні особливості проведення занять на основі використання цифрових технологій.
35. Мова як засіб національної ідентичності: методика формування національного світогляду в загальноосвітніх навчальних закладах.
36. Мовна особистість учителя в соціокультурній парадигмі XXI ст.
37. Мовні тренінгові технології як одна з форм розвитку нестандартного мислення учнів.
38. Мовотворчість письменників як дидактичний матеріал на уроках розвитку зв'язного мовлення та для моделювання наскрізної лінії «Громадянська відповідальність».
39. Морфологія української мови в аспекті сучасних лінгвістичних концепцій.
40. Неологізація лексики української мови (на матеріалі інтернет-видань).
41. Нестандартні уроки з української мови при вивченні морфології.
42. Нормативність культури мовлення в учнівських науково-дослідницьких роботах з української мови
43. Обрядові фразеологізми Закарпаття крізь призму етнічної культури (на матеріалі...).
44. Орфографічна компетентність сучасного вчителя та учня (компетентісні завдання).
45. Особливості засвоєння морфологічних норм української мови в сучасній школі: лінгводидактичний аспект.
46. Педагогічна майстерність учителя-словесника в контексті Нової української школи.
47. Позакласна робота з української мови на сучасному етапі розвитку національної школи.
48. Походження української мови як основний/ключовий компонент навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів України.
49. Проблемно-пошукове вивчення лексики української мови в школах нового типу.
50. Розвиток критичного мислення учнів на уроках української мови.

51. Специфіка літературно-художніх антропонімів І. Чендея, Р. Іваничука, П. Загребельного, Л. Костенко, Ю. Мушкетика, В. Яворівського та ін. (на вибір).
52. Специфічна лексика села... (на матеріалі власних записів).
53. Стилiстичний синтаксис у шкільному курсі української мови.
54. Стимулюючо-пошукове вивчення ономастичного простору рідного краю на уроках української мови.
55. Сучасний урок української мови в умовах компетентісного навчання.
56. Творчі роботи на уроках української мови.
57. Типологія текстів у сучасних підручниках з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів.
58. Український ігровий фольклор та його вплив на формування мовної особистості. української мови.
59. Урок української мови: сучасні підходи та технології в ситуаціях диглосії та білінгвізму.
60. Уроки вивчення лексики: ознайомлення з військовою лексикою учнів (на матеріалі сучасних романів про війну).
61. Формування в учнів громадянської компетентності на уроках української мови.
62. Формування громадянської відповідальності /патріотизму учнів на уроках
63. Формування ключових компетентностей учнів на уроках української мови засобами медіатехнологій.
64. Формування комунікативних умінь учнів на уроках української мови у процесі вивчення частин мови.
65. Фраземіка роману ... (на матеріалі творчості сучасного автора)
66. Функційно-стилiстичний потенціал та новаторство літературно-художніх антропонімів у новітніх постмодерністських прозових творах (Ю. Андрухович, Ю. Винничук, М. Гримич, Л. Дереш, М. Дочинець, С. Жадан, В. Кожелянко, А. Кокотюха, В. Лис, М. Матіос, І. Роздобудько, В. Шкляр, О. Ульяненко та ін.) (на вибір).
67. Хронологічно маркована лексика в новелах М. Дочинця (на матеріалі збірки «Карби і скарби»).
68. Шляхи збагачення усного і писемного мовлення учнів українською фразеологією.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: офісні додатки, Google Meet.

Обладнання: персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор, інтерактивна дошка.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Венжинович Н., Пискач О. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету. Ужгород: Гражда, 2022. 222 с.
2. Курсова робота з сучасної української мови та методики викладання української мови: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітніх програм «Українська мова і література. Зарубіжна література», «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Уклад: Вегеш А.І., Лавер О.В., Філак І.Я. Ужгород, 2023. 41 с.
3. Луканинець Р. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Дієслово, прислівник, прийменник, сполучник, частка, вигук: навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету, спеціальність 014 Середня освіта,

предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), освітня програма «Українська мова і література». Ужгород: РІК-У, 2023. 88 с.

4. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
5. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 390 с.
6. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К.Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

Допоміжна література

7. Алексієнко Л.А., Зубань О.М., Козленко І.В. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / за ред. А.К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 524 с.
8. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: довідник. Ч. І. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
9. Андрусишин О. Дієприкметники в українській науково-технічній термінології. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2011. № 709. С. 31–34.
10. Балабан Г.С. Динамічні процеси в прийменниковій системі сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. наук. Київ, 2007. 260 с.
11. Барчук В. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис. Івано-Франківськ: Сімік, 2011. 415 с.
12. Бацевич Ф. Прагматика винятковості: частки *ЛИШЕ (ЛИШ)* і *ТІЛЬКИ* в сучасному українському мовленні. *Дивослово*. 2009. № 9. С. 32–35.
13. Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця ХХ–початку ХХІ ст. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2014. 159 с.
14. Вихованець І.Р. Морфологічні категорії? Словотвірні? Чи граматичні міжрівневі? *Актуальні проблеми українського словотвору* / за ред. В. Грещука. Івано-Франківськ: Плай, 2002. С. 13-18.
15. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. Київ, 1987. 232 с.
16. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наукова думка, 1988. 256 с.
17. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматика української мови. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
18. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.
19. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова: підруч. для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2023. 256 с.
20. Горпинич В.О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
21. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна: Близько 140 000 тис. слів / В.І. Критська, Т.І. Недозим, Л. В. Орлова, Т.К. Пуздирева, Ю. В. Романюк / Відп. ред. Н.Ф. Клименко. Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. 760 с.
22. Гуйванюк Н. В., Кардашук О. В., Кульбабська О. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: навчальний посібник. Львів: Світ, 2005. 304 с.
23. Гушпіт О. Денумеративні прислівники української мови. *Лінгвістичні студії*. 2018. Вип. 38. С. 16–22.

24. Давиденко М.О. Частки української мови з погляду їх складу, функції та семантики: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ, 1993. 17 с.
25. Єрмоленко С.Я., Биби́к С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
26. Жовтобрюх М.А. Система частин мови в українській лінгвістичній традиції. *Мовознавство*. 1993. № 3. С.3–13.
27. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: підруч. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти. Київ: Генеза, 2023. 272 с.
28. Загнітко А. Український інфінітив у структурі простого речення: типологія функцій і семантика. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 34. Ч. 1. Львів, 2004. С. 3–10.
29. Загнітко А. П. Категорія особи: статус, структура і семантика. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди*: Матеріали Всеукр. наук. кон «Актуальні проблеми категорійної граматики». Переяслав-Хмельницький, 2003. С. 16–27.
30. Загнітко А.П. Українські прийменники: Синхронія і діахронія: пробний зошит / за ред. проф. А.П. Загнітка. Донецьк: ДонНУ, 2003. 162 с.
31. Загнітко А.П., Данилюк І.Г., Ситар Г.В. Українські прийменники: інвентар і структура. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Вип. 12. Донецьк: ДонНУ, 2004. С. 41–47.
32. Загнітко А.П. Словник українських прийменників / А.П. Загнітко та ін. Донецьк, 2007. 416 с.
33. Загнітко А., Загнітко Н. Синтагматика прийменників зі значенням мети. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Вип. 15. Донецьк: ДонНУ, 2007. С. 132–143.
34. Загнітко А. Частки в системі службових частин мови: типологічний і лексикографічний вияви. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2011. Вип. 22. С. 104–115.
35. Загнітко А.П., Каратаєва А. Словник часток: матеріали і статті: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонДУ, 2012. 382 с.
36. Загнітко А. Мовносоціумний простір прийменника: дискурсивні практики. *Лінгвістичні студії*. 2018. Вип.35. С. 14–39.
37. Загнітко А. Прийменникова парадигмальність: семантика та позиційність. *Лінгвістичні студії*. 2023. Вип.35. С. 17–35.
38. Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: навч. посіб.; за ред. С.О. Карамана. Київ: Літера ЛТД, 2011. 558 с.
39. Кочан І.М., Захлюпана Н.М. Словник-довідник із методики викладання української мови. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 306 с.
40. Кучеренко І. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі: монографія. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. 410 с.
41. Куш Н. Прийменник: основні підходи вивчення, лексико-граматичні ознаки, перспективи дослідження. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Вип. 14. Донецьк: ДонНУ, 2006. С. 90–95.
42. Кюнцлі Р.В., Пискач О.Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: навчальний посібник. Львів: НВФ «Українські технології», 2010. 262 с.
43. Лещенко Г.П. Вивчення морфології в 6-7 класах загальноосвітньої школи за комунікативно-функційним та компетентнісним підходами. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2015. Вип. 57. С. 194-198.
44. Лінгвістичний аналіз: Методичні розробки для студентів українського відділення філологічного факультету / укл.: Г.І.Вовченко, А.М.Галас, О.Д.Пискач, Т.М.Розумик, І.В.Сабадош. Ужгород, 2012. 31 с.
45. Марчи́ло Л.М. Історія форм майбутнього часу дієслова в українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1999. 19 с.

45. Мелашенко Ю.Б. Предикативні форми на *-но*, *-то* у лінгвістичній термінології. *Українська термінологія і сучасність*: зб. наук. праць. Київ: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 261–264.
46. Микитюк О.Р. Формування української граматичної термінології. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*: зб. наук. пр. за ред. проф. А.М. Поповського. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського нац. ун-ту, 2011. Вип. 10. С.176–183.
47. Наконечна Л.Б. Семантико-функціональна транспозиція часових форм дієслова в поліпредикативних структурах сучасної української мови: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2008. 20 с.
48. Ніколашина Т. Порівняльно-уподібнювальні прислівники синтаксичного ступеня адвербіалізації у сучасній українській літературній мові. *Наукові записки*. Вип. 31. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. С. 118–120.
49. Олійник О.Б., Шинкарук В.Д., Гребницький Г.М. Граматика української мови: навч. посіб. для студ. вузів. Київ: Кондор, 2007. 543 с.
50. Онатій А.В., Ткачук Т.П. Українська мова: підручник для 6 кл. закладів загальн. середн. освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. 288 с.
51. Педченко С.О. Модальні частки в сучасному лінгвістичному витлумаченні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Вип. 4. Київ: НПУ, 2008. С. 37–40.
52. Піддубська І. Реалізація периферійного значення форм умовного способу. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Вип. 7. Донецьк: ДонНУ, 2001. С. 51–56.
53. Піддубська І.В. Модальна і темпоральна транспозиція дієслівних форм : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецьк, 2001. 19 с.
54. Плющ М. Я. Граматика української мови: морфеміка, словотвір, морфологія: підручник для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доповн. Київ: Слово, 2010. 328 с.
55. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студентів пед. університетів та інститутів / кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.
56. Рожанківський Р. Видові перфективи двовидових безпрефіксних дієслів чужомовного походження на *-ува(ти)*. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2007. № 593: Проблеми української термінології. С. 22–25.
57. Розумик Т., Венжинович Н. Морфологія сучасної української літературної мови: методичні розробки практичних занять для студентів українського відділення філологічного факультету. Ужгород: Патент, 2002. 75 с.
58. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
59. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
60. Середа Ф.Я. Розмежування активних дієприкметників на *-учий/-ачий* і прикметників на *-учий/-ачий*. *Мовознавство*. 1974. № 4. С. 45–52.
61. Симонова К. Граматичні категорії дієслова: основні підходи до вивчення. *Українська мова*. 2012. № 2. С. 34–44.
62. Симонова К.С. Категоріальні ознаки та синтаксичні функції часток. *Українська мова і література в школі*. 1980. № 7. С. 47–49.
63. Сікорська О. Форми наказового способу в неімперативному використанні. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Вип. 18. Донецьк: ДонНУ. 2009. С. 53–57.
64. Скаб М. Синтаксичні зв'язки і формально-синтаксичні позиції вокатива в сучасній українській мові. *Науковий вісник Чернівецького ун-ту*. 1996. Вип. 9. С.106–110.
65. Соколова С.В. Транспозиційний потенціал прислівників у сучасній українській мові: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Київ, 2009. 20 с.

66. Соколова С.О. Час та його відображення в граматичних категоріях дієслова. *Мовознавство*. 1995. № 4–5. С. 11–17.
67. Стадній А.С. Нові конотативні значення дієслів у сучасній українській літературній мові (на матеріалі засобів масової інформації). Вінниця: ВНТУ, 2014. 132 с.
68. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я. Плющ. 2-е вид. Київ: Вища шк., 2000. 429 с.; 3-є вид., стереотип. 2001. 429 с.; 4-е вид., стереотип. 2003. 430 с.
69. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за ред. акад. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 584 с.
70. Сучасна українська літературна мова: підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько, М.Я. Плющ та ін.; за ред. А.П. Грищенка. 3-тє вид., доп. Київ: Вища школа, 2002. 439 с.
71. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О. Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ: Либідь, 2005. 399 с.
72. Татъянченко Н.Ф. Особливості системи прийменників української мови. *Мова і культура*. Київ, 2000. Вип. 2. С. 416–419.
73. Темник Г.Д. Функціональна грамати́ка української мови: завдання та наукові теорії створення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна. 2013. Вип. 39. С. 107–109.
74. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.
75. Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / О.Семенов, О.Калинич, Т. Дятленко, М. Білясник, В. Волницька. Тернопіль: Астон, 2023. 304 с.
76. Українська мова: програма для загальноосвітніх навчальних закладів: 5–9 класи. Київ, 2017. 93 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>.
77. Функціонально-комунікативна і текстова парадигма українських прийменників та їхніх еквівалентів / А.П. Загнітко, К.М. Виноградова, І.Г. Данилюк, Н.Г.Загнітко та ін. Донецьк: Вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009. 209 с.
78. Цоуфал Л.С. Лінгводидактичні засади навчання морфології в загальноосвітній школі. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. Вип. 4. С. 155–162.
79. Чадюк М. Типи дієслів-маркерів пресупозицій. *Лінгвістичні студії*. 2021. Вип. 41. С. 113–122.
80. Чолкан В. До питання про морфологічний статус частки. *Південний архів. Філологічні науки: збірник наукових праць*. Вип. 14. Херсон: Айлант, 2002. С. 194–196.
81. Чолкан В. Частки як засіб модально-експресивного ускладнення присудка. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 9. Чернівці, 1996. С. 115–120.
82. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.
83. Ярошевич І. Дієприкметник і дієприслівник в українській мові: поняттєво-термінологічний аспект. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2010. № 676. С. 86–89.
84. Ярошевич І. Становлення й кодифікація української морфологічної термінології. *Українська мова*. 2010. № 3. С. 44–54.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

85. Вебсайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Електронні версії підручників. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>.
86. Вебсайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
87. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>.

88. Електронний граматичний словник української літературної мови (словозміна). URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>.
89. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/>.
90. Путівник реформою НУШ: усе, що потрібно знати вчителю. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/putivnyk-reformoyunush-usesshho-potribno-znaty-vchytelyu/>.
91. Сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/login/index.php>.
92. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
93. Словник української мови: В 11-ти томах. URL: <https://sum.in.ua/s>.
94. Словник української мови: У 20-ти томах. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=24&page=0>.
95. Словники України on-line: український лінгвістичний портал. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.
96. Словозміна. URL: <https://goroh.pp.ua/>.
97. Український проєкт «Якість освіти». URL: <http://yakistosviti.com.ua/uk/Golovna>.